

ივრეი

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შუარა

გაზეთის დასაცავად და გერო განცხადება დასაბუღად უნდა მივმართოთ: თეიმურაზ რედაქციას, კვირაში ავტომატის ქუჩაზე, ვარსკვლავის ქვეშე, ნიკოლოზის ქუჩის დასაწყისში, სადაც დასაბუღად უნდა მივმართოთ. გაზეთის დასაცავად და გერო განცხადება დასაბუღად უნდა მივმართოთ: თეიმურაზ რედაქციას, კვირაში ავტომატის ქუჩაზე, ვარსკვლავის ქვეშე, ნიკოლოზის ქუჩის დასაწყისში, სადაც დასაბუღად უნდა მივმართოთ.

1877—1891 **ს ა ზ ე ლ ი ტ ი კ ა დ ა ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ ი კ ა გ ა ზ ე თ ი** 1877—1891

„ი ვ ე რ ი ა“

გამოვა 1891 წელს იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ინიანა ჰსუს დანიკეთოს ზაზათი ამ 1891 წლისათვის მივმართოთ:

ბათუმში: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოზის ქუჩაზე, ვარსკვლავის ქვეშე, ნიკოლოზის ქუჩის დასაწყისში, სადაც დასაბუღად უნდა მივმართოთ; ბ) ქართველი შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების* კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზე, თავდაზნაურთა საადგილ-მამული ბანკის ქარვასლის გულში.

ტფლისის გარე მესაბურთეს უნდა დასაბრუნო გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлиси. Въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРІА“.

რედაქცია მასთანვე აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გაცემის გამო ზსუსის მეშვეობით მართა ამ ხელის-მომწერთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკეთისათვის შესასწავროს ფულს ზორდაზნაურ რედაქციას და ან წინა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების* კანცელარიას წამოაძღვანოს, ანუ გამოავსანოს.

გაზეთის ფასი დატვირთვა გაზეთის სათაურზე, ხოლო სული პირობანი გაზეთის დაკეთისათვის გამოცხადებულა უკანასკნელ გვერდზე.

ტფლისის სათავადაზნაურთა საადგილ-მამული ბანკის გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ ამ ივლისის თვის 12 რიცხვიდან მიიღება განცხადება იმათგან, ვისაც ქალაქ ბათუმში მამულების დაფარებით სესხის გატანა ჰსურთ. ამ განცხადებათა მისაღებად ბათუმში მიდის ბანკის ღირებულება.

ახალი ამბავი

* გუშინ, ამ თვის 10, ტფილისში ჩამობრძანდა კავკასიის მთავარ-მართებლის თანაშემწე გენერალ-ლიტენანტი გრაფი ტარტაშვილი, რომელიც დღეს საღამოზე ისევ უკან დაბრუნდება.

* ამ უკანასკნელმა ძარცვა-გლეჯამ და კაცის კლან ავაზაკების ბრძოლის მიერ გორის მხარაში დიდი უკრად-

ღება მიიქცია გუბერნიის უფროსის, რომელიც ამ ახლო ხანში ტფილისში იმდენად გარდასახვებულა ავაზაკების მოსასპობლად. ამას გარდა ხსენებულ მხარის საადმინისტრაციო მოსამსახურეთა შორის დიდი ცვლილება მოხდება. სხვათა შორის ხმა ისმის, რომ გორის მხარის უფროსი გადაყენილი იქნება სხვა მხარაში.

* სამწუხარო ამბავი უნდა გაუწყლოთ მკითხველს. ქალაქში ხმა მოვიდა პეტერბურგიდან, სადაც ამ გა-

ფელეტონი

გლხის უძირი
რათ მინდა ცოლი შევიტოო, თუ ჰქმნდა არა ღირსია, ღმერთო, მამოზე ავ სულსა და უფროსს ვირსაო. მე ცოლი მინდა იგეთი: მაღნდეს დაღვრემილსაო, შარბათი ამოსდიოდეს მისს ღამას ენა-პირსაო; ჩემსავით ჰგონდოდეს ისიცა ჩემსა ღმერთსა და პირსაო, ნუგავით დაბრუნდებდეს გულს, ვით ანატრისაო; ჩემსავით ჰგონდოდეს ყანასა, ღვარძლსა უთხრიდეს ძირსაო, კვერთხს უღირდეს ნაშუსს,

იომენდეს ვასაკირსაო; მკად მიქს—მკადს დასჯერდეს, არ აიშვრდეს ცხვირსაო, მალაზოდ დაგვედობდეს თავისს ქმარსა და შვილსაო; მაშინ მეც სულში ჩავისვამ იმ ღმერთგან დალოცვილსაო, და იმისს გამწენს ემთხვევი, სანთელს დაუთუებ წყვილსაო. დ. მანანელი.

კვადამოვიური საკვირველება

Курсъ русскаго языка для грузинскихъ начальныхъ школъ, 10-го перваго, составилъ Ф. Левицкіи. (შემდეგი. იხ. გვერდი № 144)
ანანის შესწავლა პედაგოგებს და გამავრცელებელ აქეთ ან ასოცებულ, ან

მდ იყოფება ჩვენი საყვარელი პოეტო, თავ. აკაკი წერეთელი, რომ უკანასკნელი ძალიან ავად ვახდით. კარგი იქნება, რომ ვინმე პეტერბურგში მყოფმა ქართველმა, ან ახლო ნათესავმა, დაწერილებით ამბავი შეგვავტოპონოს აკაკის ავადმყოფობაზე.

* სამწუხარო ამბავი შევიტყუეთ: გუშინ, ოთხშაბათს, რკინის გზის მატარებელში ფოსტის ზედამხედველს ვე. ლევან აბაშვიტს რევოლუციური თვისი მოკვლევისა. როგორც ვითხრეს, საბარალო ახალგაზრდა ყმაწვილი კაცი გამოსთხოვებია წუთის-სოფელს თვით ვაგონში, რომელიც მატარებელი გოშმა და ხაშურს შუა მიდინილა.

* ქართულ წიგნების მშენებელმა ამხანაგობაში კიდევ გამოსცა ერთი მეტად სასარგებლო წიგნი, რომელიც ჩვენ მოგივიდა ამ აჟამდ. ეს წიგნია სრული სამწარეული. წიგნი მეტად ვრცელი და სასევა მრავალ-გვარის საკვებების კეთების სწავლებით; შეიცავს ექვსსამეც ვეკრს და ღირს ქვესა აბაზო. ეს ისეთი ფასია, რომ ამხანაგ უფრო იაფად იმოდენა წიგნის შექმნა შეუძლებელია თითქმის. ა.ს. იმედი უფრო კომპოზ, რომ წიგნი მოთავსებულია თითქმის ყველა ნაირის საკვებების—ქართულისა და ევროპულის—კეთება: წინანის საკვებების, სხვა-და-სხვა საწებლისა, მწვანეულობისა, ხორცეულობისა, მშენებლისა, მოხარულისა მოხარულისა თევზეულობისა, ტბილიულობისა და მრავალი სხვა. აქვე მოთავსებული მურაბებისა, სიროფებისა და სასმელების კეთება; რძისა, ნაღებისა, მაწონისა, კარქისა, ერბოსი, ყველისა, ხილისა და მწვანეულობის შენახვა; მწილის ჩაღება და სხვ. წიგნი 30 განყოფილება.

* 1850 წლებში დ. ანტონოვის ზოგი ერთი დაკარგული პიესების ხელნაწერი ამ ბოლოს დროს

აღმოჩნდა ქ. ტფილისში. ბ. გ. არეშიძემ, რომელსაც შარშან აღმოუჩნდა ბარათაშვილის ლექსების რეგული, ამ დღებშიც კიდევ გამოაჩინა ზ. ანტონოვის შემდეგი პიესები, რომელიც დღემდე დაბეჭდილი არასდროს იყოფილა. აი რა პიესებია:

1, ორი მღვდელი ერთ ეზოში, კომედია ორ მოქმედებად, რუსული-ადამიანობის 1853 წ.

2, სტანციის სმოტიტილი, კომედია ორ მოქმედებად, რუსული-ადამიანობის 1853 წ.

3, პაპა და შვილის შვილები, კომედია ორ მოქმედებად. ორგინალური. ამ პიესის ბოლო შემდეგის ლექსით თავდება:

„თუ არ მოგწყინდათ თამაში, ამ ჩვენი წარმოუდგენია, გთხოვთ, გვაჩუქეთ თითო ტაში; ოქენის მოწყალეს ხელითა“.

ეს პიესები 1850 წლებში წარმოუდგენია. ხელნაწერებში მოხსენებულია იმათი გვარი და სახელი, რომელთაც-კი მონაწილეობა მიუღიათ ამ პიესების წარმოებაში. ეს მოთავსებულია თითქმის ყველა 1850 წ. ცნობილი აქტობის ბოლოსა.

4, ხელნაწერი რადიკ დიდი ნათარბინი დრამა. ეს-კი სხვის თარგმანია და სათაური ანა აქვს. ერთის ალავას „იულია“ მოხსენებული და არ ვიცით, „იულია“ ტერენტული ხომ არ არის, ლუჩვიკის ტარგვლია, 1841 წ. ჩისტაკოვის ბიბლიოთეკაში დაბეჭდილი, რომელიც ქართულს ენაზე ნ. ბარათაშვილს უთარგმნია. ამ დღებში ვისინჯავთ „ბიბლიოთეკაში“ დაბეჭდილს „იულია ტერენტელს“, ქართულს თარგმანს შეუდარებენ და, რაც აღმოჩნდება, მკითხველთა ვაუწყებთ.

* ღიღს გერმანულს საყოველთაო ეტრნალ „Über Land und Meer“-ის სახს უკანასკნელს ნომერში დაბეჭდილია არტურ ლეიტის ახალი მოთხრობა ქართველების ცხოვრებიდან „Waro“ (ვარო).

გიგათა უვაცი აფიცრები რუსულს წერა-კითხვას, და სლდათებისათვის-საკაცი მიმე გამოდგა, და რა უნდა ჰქმნას ქართველმა უსუსურმა ბავშვებმა, როდესაც ამისთანა შესაბამო და ძმების გზით მათ ასწავლიან არა მხოლოდოების ანანასა, არამედ უცხოისა?

უფრო კიდევ საეალოლო ის არის, რომ ეს უკუღმართი მეთოდოც სრულიად უკუღმართი მოუხმანია აფიცრებს სახელ და დავანათო მკითხველსა, ჩვენ მთლად მოვიყვანთ პირველ დაკვეთილსა, რომლის მზავსადე მოწყობილი არიან ყველა ვაკვეთილი ანანასა.

Учы утѣ Нину нинѣ
У. у у—у ч. ჯ.
У—у
У. у у Ч. ч ჩ.
Нн ნი—ნუ ნუ

* დ. მანგლისიდან კნ. ნატალი ნიკოლოზის ასულის ბარათაშვილისგან მოგვივიდა განსტეგების თ. ნიკოლოზ ბარათაშვილის სახელობაზე დაარსებულ ფონდის სასარგებლოდ თხოვნილი მანეთი. ამ ფონდისა დღევანდლამდე გვერდით 122 მან. 10 კაპ., ამიანად შესდგა 137 მან. 10 კაპ.

* გუშინ წინ ოლქის სასამართლომ გაასამართლა ვილკი სოფლის მასწავლებელი, გვარად ვოლკოვი, რომელსაც მძალადობრივად საზოგადოების დანაშაული: ძალი უხმარია და გაუპატიურებია ვოლკოვის თავისივე ხუთის წლის მოწაფე ქალი. ვოლკოვს მიუხაჯეს სამუდამოდ ციხეში გადასახლება.

* ლითოგრაფიის პატრონმა კ. მესხიშვილმა განჩინა შემოდგომისთვის დაბეჭდოს ალბომი ჩვენი საუკეთესო თანამედროვე და ძველის მწერლებისა და მოღვაწეთა. მესხიშვილს სურს ალბომი გამოცეს რეგულარად. თითო რეგულში იქნება მოთავსებული არა უმეტეს სამი-ოთხის სურათისა და ვიდეოდა სამი აბაზანდანი ოთხ აბაზანდანი. თითოეულს სურათს ბოლოში ეწება მიწერილი მოკლე ბიოგრაფია ქართულს, რუსულსა და ფრანგულს ენაზე. მესხიშვილს მიუბარათესა რომდენისამე ძველისა და ახლის მწერლობის მკოდნე ყმაწვილის კაცისათვის, რომელთაც მინალა, შემდგენით სია, რომელიც მოღვაწე მოვლეთა ალბომში და რომელიც არა, ამ ალბომის ბეჭდვა საიდგან უფრო სასურველი იქნება, დევიწყა, ახლოს მწერლობიდან თუ ძველიდან. როგორც ნამდვილად გვითხრეს, ამ ერთის კერის განმავლობაში მისცემენ პასუხს ბ. მესხიშვილს. იმედო უნდა ვთქვათ პასუხს მართლა არ დაუვიანებენ ბ. მესხიშვილს და ამით შეამძობენ მანე მისსრულეში მოყვანის თაობის სურვილისა, რომელსაც უეჭველია დიდი მნიშვნელობა ექნება ჩვენი ღარიბის ლიტერატურისათვის.

Н—И—НУ
Н. н. н. и. и. о.
განა დიდლიცა გადირევა ამ სოცარ აქვიტობაში? მაგრამ აქვიტინილობას თავი დავანებოთ. თუ კარგად ჩავაკვირდებით, იმდენს შევძლებთ ვიგონით აქ, რამდენიც ასოა. ვაკვეთილს იწყებს ხმანია ყყ, ხოლო ხმანა ბევრით ძნელია, ვიდრე სახელი არსებითი. ამიტომაც ყველა პედაგოგები ანანის სწავლებას აყარებენ სახელ არსებობებზე. ბატ. ლევიკის-კი ძნელიდან ურჩევია დაწყება. ეს ძნელიც უნდა დავიწყებოთ. თუ უხმარია და არა უდავლიდით. ყველა შეგნებულმა დამიანმა იცის, რომ ბავშვი თვით დედა-ენაზედ ჯერად მთავრად და მესამე პირს ხმანის შეთითვების ხოლმე და ბოლოს პირველსა. შიტიდა უკანასკნელი ფორმა ხმანისა უნდა დავიწყებოთ ფორმად აღიარა.

* * ბევრის თხოვნის და მუდარის შემდეგ ქალაქის გამგებამ დიდებულებს ალუტკა მათის ერთად-ერთის ქუჩის მოკირწყველა. შეუდგენ კიდევ ამ საქმეს, მაგრამ შეაჩერეს იმით, რომ მუშტაილის ბაღზედ რომ გზა მიდის, ამ ბოლო დღის შეკრების ეტლებითათვის და დიდებულისა და იმის იქით კოლონიისათვის გზა ელისაბედის ქუჩიდან უნდა გაეყვანათ იმ ადგილზედ, სადაც ამის წინად მკაცრად გამოყენება იყო. ხოლო მას აქეთ, რაც მუშტაილში გზა შეიკრა, ამ ადგილის ისეთი დიდი მოძრაობაა, რომ არ იქნება ვერ მოახერხეს გზის გაყვანა და გაყვანა.

ესლა, როგორც ვიცით, ქალაქის თავი, თავ. არლუთინსკი, შემადგომლობის, რომ მუშტაილზედ გზა ისევ გაიხსნას; ამიტომაც ელისაბედის ქუჩიდან დიდებულებს გზის გაყვანა შეუძრებიათ და იმას ელოდებიან, თუ ერთი გათავადება ქალაქის თავის შუამდგომლობაა.

ყარაობა, ალბად: მუქიად ახალის გზის გაკეთება არ მოგიფიქრესო.

* * * 9 ივლისს მთაწმინდაში ერთმა ძაღლმა პატილა გოგო დაამკინა და არ იცინა, პატილა კოვანი იყო, თუ არა.

* * * კლასიკის: დიდი სიტყვები დაიკრა ჩვენსენ, მისის 17-დგან ნაბი არ ჩამოვარდნა. პურის მოსავალი საშუალოა. ვაზფხულის მოსავალი ძალიან შეაწუხა უწყობობა: ვენახებს მშვენიერად ასხია, დიდი ღვინის მოსავლის იმედი, თუ ბუნებამ ხელი შეუწყობს. არც ასხია ვაზს, თუ შერჩა, არც-სამის წლის მოსავალაზე საზოგადოებრივი დაიფიქრებდა ჩვენს ხალხს.

* * * თელავი. 1-ს მკათათვის, დილით, სოფ. კიკანში (თელავის მხარე) ჰნახეს მოკლეული თავის საკუთარს სახლში 50 წლის მღვდელი ფრიდონ გიულაშვილი. როგორც გამოიხატებდა აღმოჩნდა, საბარბო მღვდელი მიდარი ყოფილა და ავაზაკებსაც გასაძარცვად მოუტოვებდა; სახლში განსვენებულს იმ ღამეს არაფერი ჰყოლია, არც შეიღებო და არც ბეჭი; მგობლობები მოშორებით უდგას, ასე რომ საბარბო მღვდელს 30 თბათვის, შუალაშის ავაზაკები სახლში შესცივრინა, მოუტოვებ და მეორე დღემდე-ერთი არავის გაუფიცა; მეორე დილით მნათვ მისულა მღვდლისა და უნა-

ხავს მკვლარი; მამნივე მამასახლისისათვის შეუტყობინებია, რომელსაც ფიცხლად უფრენია კაცი მარხის უფროსთან. ცნობის მიღებისთანავე მ-ნი მარხის უფროსი, თავ. ჩოლაყაშვილი ადგილობრივის გამოძიებულისა და ექიმთაურთა წყვილ და საქმის თაობაზედ. განხრები ყველაფერი და გზეში მკვდარს მხოლოდ 13 კაბ. ფული უმოკრეს. ავაზაკებს რა წაუღიათ და რა არა, ჯერ-ჯერობით ვერ გამოიკვლიეს, რადგანაც იმ ოჯახში განცენებულის მღვდლის მეტი არაფერია ყოფილა; მოკლეული გვიამ სულ ერთიანად გამოგებულიყო და ოთხი ქრილობა ჰქონდა ხანჯლისა: ორი-ბარბაყზედ, ერთი ხელის თითებზე და ერთი თქმზედ, როგორც ეტყობოდა და როგორც ექიმის შემოწმებამ აღმოაჩინა, დაჭრის უმალ არ მოკვდარა საბარბო მღვდელი, არამედ ცოტა კიდევ უტოცხლია, და სისხლისაგან რომ დააცილო, მაშინ დაუღვია სული. ამას ამტკიცებს გარდა გამოსვლის დროს დაჩრქვლილი სისხლიანი კოჭები. წაღებულა სხვათა შორის მღვდლის შესხამის; ცხენის წაყვანაც დაუბრებიათ, რომელიც იქვე ახლოს იყო დაკეტილის ჯაჭვით მიზნული, მაგრამ ჯაჭვი ვერ აქსნათ.

ქვე აქეთ მიტანილი ლეკვებზე. გამოძიება კიდევ სწარმოებს და ვნახოთ, რას აღმოაჩენს შემდეგ.

* * * იქამდე. შაბათს, 6 მკათათვის, ერთმა ახალგაზრდა რუსის ქალმა, ესე 14 წლისამ, რეველივერი დაიკრა მტელში. იმ დღეს რის ვაი-ვახლახით იცალბა და მეორე დღეს დილით-იქ განუტევა სული. ამ ახალგაზრდა ქალის თვისი მოკლეობის მიხედვით ამბობენ, რომ დღესაც და ქალსა დიდი უსიამოვნება ჰქონდათ ერთ-მანეთში.

* * * ივლისის 9 ოღვას ქუჩაზე მკურნალის ქანაფრის სახლის შესავალს კარებთან იოვანეს სახის დაბადებულ მღვდელს ბავშვი. ბავშვი სახელი ინსტიტუტში გაგზავნეს.

* * * ივლისის 10 არსენალის მახლობლად, რანის გზაზე, მატარებელმა გასრისა ვილკა ჯარის კაცი.

* * * ამავე დღეს წყლის პირის ქუჩაზე საკანტარლო პალატის მოსამზადებელს გიორგი ნაჭაყსი ვერცხლის საათი და ქანარი მოპარა ანდრია ახვლედი. დანაშაუმი შეიპყრეს ნაჭარ-დალითურთ.

ზმანს მოხდეს სახელი არსებითი, მაგრამ ვაი იმ დღესას. იგივე უნებლეს ფორმით არის ნახმარი. **Нину** არის ისრედ წოდებული **ВИНИТЕЛЬНЫЙ ПАДЕЖЪ**. ხოლო ქართულს ენაზედ ეს ბრუნვა სრულიად არ არსებობს და ამიტომ იგი უნებლეს ბრუნვა ქართულ მშვენიერებისთვის და ყველა სხვა ბრუნვებზედ უფრო გვიან და დიდს ხნის მეცადინეობის შემდეგ იქნებოდა ხოლომე შეიფიქრებულა. იმისთანა უფრო მასწავლებელი არ მოიძებნებოდა ჩვენში, რომ ეს არ იცოდეს. მ-ნ ლევიკის-ი აულია და რუსული ბრუნვების სწავლება დაუწყია სწორედ ამ უნებლეს ბრუნვითიდან!—ახლა მიაკვირეთ ყურადღება რუსულს სიტყვებსა, ქართლის ასოებით დაბეჭდილსა. ეს სიტყვები მიუტოვებლად წინ უნდა მიძიოდნენ რუსული ასოებით დაბეჭდილს სიტყვებსა, რადგანაც რუსულის კი-

თხვას ქართლის ასოების შემოწობით აწარმოებს. ცნობილია უცნობი უნდა შესწავლის, ქართულმა რუსული. ავტორი-ი იწყებს უცნობიდან, ვადარის ცნობილზედ. ბავშვებს მეტა გზა არა აქეთ უნდა თათრების ბიჭთა უკუღმა იკითხონ სიტყვები, მარცხნივდ მარჯვნივ. ყველას-ი რის ეჭვგარეშებია, რომ რუსული სიტყვებისათვის ქვეშ მოეწყობა ქართული ასოები. ვანა დიდი ფიქრი არ უნდა, რომ ეს სიტყვები ქვეშ უნდა აღმოჩნდნენ რუსული ასოებით დაბეჭდილს სიტყვებსა? ყოველი ქართული ასო მოვიღო და შესხამის რუსულს ასოს პირდაპირ და ბავშვს საქმის ძლიერ გაუადვილებდა. ამასთან თვითონ სტრიქონს უფრო ბუნებრივი სახე მიეცემოდა და იგი ასკვდებოდა თვალისათვის უსიამოვნო სიკრე-ღვას.

ბავშვი რასაც კითხულობსა უთუ-

არჩილური შვილ-თავი,
(სამხარბო ამოცანები)
0
იორია წმინდა საგანი ამ დროს ღირს-შესაფერია, პლზრდს მოელის ამისგან ქირ-გადახილი ერია, პურნების უმეტრებისას, სამშობლო ნაშეირია.
მტებმაილად მარჯვე, თუ რომ მოუხდა მეტრია, ბევრჯელ გარჯელა ყრმათათვის, სწავლა ხელთ დაუჭერია, სულ ყველა გამოასადგი, რაც რამე დაუწერია.

დაბაღ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)
სოფ. მელისინა, 2 ოგვასი. 24 ივნისს ჩვენ ვგვტყობოდა ახალი მარხის უფროსი მ-ნი შანშივე; მარხის უფროსმა ტკბილად და მამა-შეღურად დაარიგა საზოგადოება ტყუილ უწყებებსა და ქურდობის მოსმობის შესახებ. ევლისციხელებს მამა-პაპიდგანვე ჩვეულებად ჰქონდათ და უნახიან უწყებ აღდგომის შემდეგ ხუთი ხუთიშაბათი და შემდეგ ორშაბათი ეცხებების დაკრეფამდე. ვინც ამ ხსენებულს უწყებებს გასტყეს, იმას არბევნი. ბევრნი არიან წინააღმდეგნი ამ უწყებებსა, არ ემორჩილებიან ამ უტყუარს ჩვეულებას და ხშირადც არიან დაბრუნდნი. მ-ნი მარხის უფროსმა უთხრა ხალხს: კვირა დღე და რაც დაწესებული უწყებები არის მათა-ეკლესიისგან, ის შეინახეთ წესიერად, ქართველმა თავისი, სომეხმა—თავისი (ორი წელი მცხოვრებლებისა სომეხი და ერთი—ქართველი), რაც შეეხება ორშაბათ-ხუთშაბათობას, ვისაც სურს იმეზოს, ვისაც არა იუქმოს, იმისი ნებაა, უფლება-კი არა გავტე დაუშალოთ ვისმე ამ დღეებში მუშაობა და დააბრძოთ. ამ ჩვეულებაზე ხელი აიღეთ: ორშაბათობით საქმობა-კი არ დაგლუბებთ, ქურდობისგან იღუბებით, თქვენ შორისვე მოკლე ქურდებისაგანვე, მოიხმარეთ თქვენი უფლება და მოსტე ქურდობა. საზოგადოება დაეჭიკრებულ და იქნა.

30 ივნისს ხელ-ახლად შეიკრება საზოგადოება, რასაკვირველია, მამასახლისის განკარგულებით და საზო-
ოდ უნდა ესმოდეს; ამიტომ საქობა ყოველი უცნობი სიტყვა ვადართარგმნილი იქნას დედა-ენაზედ. თუ ეს არ იქნა, უახრო, თუთიყუშური კითხვა იწარმოებს სკოლაში და ბავშვებს გონებას დაუხშობს. მ-ნ ლევიკის ამისათვისაც უფრო არ უთხოვებია და ანანის ფრანკო გადუთარგმნილად დაუტოვებია. ეს მით უფრო საოცარია, რომ საიხთხავ წიგნში ერთი და იგივე სიტყვები ათათ-ჯერ აქვს გადათარგმნილი. საცა ნაკლებად არის საქობი თარგმანი, იქ უფრო ვაცნობილის სიტყვების რამდენჯერმე თარგმნით თვის აბეჭრებს ბავშვს და სადაც უფრო საქობა არის ეს თარგმანი—იქ ერთხელაც არა სთარგმნის. ვაგონოლა? აგრეთვე ასამიღლებელი ნიშნების დასმა სიტყვებზედ რუსული ენის სწავლების დროს არა რუსთაგან ყველასაგან ავიარებულა მიუტოვებელს საქობაზედ.

ვადღობის თანხმობით მოსალაპარაკებლად და ქურდების აღმოსაჩინად, განდისრეჭ დათვარი, რომელშიაც იწყება სავეურო კაცები და მამასახლისის მამოკითხა ქურდობაში შენიშნული. აღმოჩნდა, რომ ზოგიერთი რამდენჯერმე ყოფილია ჩაწერილი. საზოგადოებამ უყარინ ასტეხა: ქურდები შინა გყავოლია და ჩვენ-კი გავრდ დავემბოთ. ბევრის ლაპარაკის შემდეგ გადაწყვიტეს: დაეღვინათ განაწინი და განვაქოთ და შევასან ისინი, რომელნიც რამდენჯერმე არიან შენიშნულნი. თქვენს და კიდევ მოკვანეს სისრულეში ნათქვამი. შეადგინეს განაწინი, საზოგადოებამ დაასახელა ექვსი კაცი გადასახლებელი, იმავე დღეს დაატრულა მამასახლისმა და მეორე დღეს გაგზავნა მარხის უფროსთან. ესლა ისინი ქ. სიღნაღის სატყუარლოში იმყოფებიან. როდესაც და გაე-მარტინეს ისტუმრებდნენ, ხალხში ბევრი ამბობდა, ტუბები ვაგზავნენ, მაგრამ მტლები აქვე დარჩენი.

დიდის მადლობის ღირსია ადგილობრივი მამასახლისი, რომელიც, როგორც ყოველთვის, ისე ესლაც მხნედ შეუდგა მარხის უფროსის სიტყვების განხორციელებას. მამასახლისისავე წინადადებით საზოგადოებამ სხობა მარხის უფროსს, იმუამგომლეთ გუბერნატორთან და ნება მოგვეცით, რომ მცირე წლოვანი ქურდნი დაისჯინო. მამასახლისისავე განხარზება აქვს, ამიორის ოთხი საიმელო კაცი ღამის დარაჯად, რომელთაც მთელი ღამე უწევიათ რეშეო უნდა უარონ და შეკრამ სოფელში შესავალ-გასავალი გზებზე, რათა ღამის დაუპატრებელმა სტუმრებმა არაფერ დასტყვიან. თუ ყოველივე შემოსენებული სურვილი სისრულეში მოიყვანეს, იმედ უნდა ვიქონიოთ, რომ მოისპობა ქურდობა ჩვენს ევლისციხეში.

სოფელი
ბათუმი და მისი აწინდელი მდგობარობა.

სულ ცამეტი წელიწადი არ არის, რაც ბათუში რუსები შემოვიდნენ. ამ მოკლე ხნის განმავლობაში იგი ისეთი სიჩქარით და სისწრაფით იზრდებოდა, მატულობდა და წინ მიდიდა ყოველის მხრივ, რომ ამ ნარი არა-ჩვეულებრივი, არა ზომის სახლისი განკარგულებით და საზო-

მ-ნს ლევიკის საიხთხავ წიგნში და ანანის მეორე ნაწილში ეს ასამაღლებელი ნიშნები ნახმარი აქვს; მაგრამ ანანის პირველს ნახვარში-კი, სადაც ერთი-ორად და სამად უფრო საქობიანი არიან გამოტყობებია. კიდევ გკითხავთ: ვაგონილა ამისთანა უცნაური უკუღმართობა? ამ სახით, პირველსვე სტრიქონში მას დამართვია მთელი შვიდი უკუღმართობა: ანანის დაუწყვია წინადადებით და არა სიტყვით, უმხარია ზმან ზმან და არა სახელი არსებითი, ზმანს მეორე და მესამე ფორმის მანგერ ურჩევია პირველი უნებლესი ფორმა ზმანსა, სახელი არსებითი უმხარია უტყუარლეს **ВИНИТЕЛЬНЫЙ ПАДЕЖЪ**-ად, ქართული ასოები ქვეშ-კი არ მოუწერია რუსული ასოებით, გვერდით მოკესამს, სრულიად უცნაო რუსული სიტყვები გადაუთარგმნილად დაუტოვებია და

და თითი ბათუმის მკვიდრი ხომ განცვიფრებაში მოილოდნენ. თითქმის ყოველს კვირას, რომ არა ესთქვათ ყოველს დღეს, მეთავაყურეს თვალ-წინ ებადებოდა ახალი შერობა, რომელიცე ახალი დაწესებულება, ახალი ქუჩა, ახალი ქარხანა და სხვა-და-სხვა. ამ ნარის წარმატებას ხელს უწყობდა რამდენიმე გარემოება, რომელსაც მოკლებული არის სხვა ქალაქები. სხვათა შორის პირველი და უმთავრესი—მისი განსაკუთრებით მშვენიერი გეოგრაფიული მდებარეობაა. მართლაც ბათუმი ერთი საუკეთესო ბუნებრივი ნავთ-სადგურია მავს ზღვაზე, კარგბა მთელის ამერიკისკისისა, მისი უმთავრესი საქონლის გასაზღვანი ადგილია. ვარდა ამისა, იქა მოლოცებამ ამერიკისკისის რკინის გზის ლიანდაგი და ვინ არ იცის, რა დიდი სიმშენლობა აქვს უსანსკრელს სადგურს რკინის გზისა და ამისთანავე იგივე სადგური კარგი ნავთსადგურია ლია ზღვისა. ამ ნარის მდებარეობა მალა-უნებურად მიზნადგეს ყოველ ნარის საქონელს და მუშა ხალხს. ამიტომაც არის, რომ თითქმის მთლად რაც ქ. ტფილისზე ნავთი და სხვა საქონელი მოდის ბათუმიდან კავკასიისა, ის სხვა რამელებისავე კუთხიდან, სულ ბათუში მიდის და იქედან ან რუსეთში და ან საზღვარ გარედ იგზავნება. ჯერ გეოგრაფიული მდებარეობა, მერე დიდი შრეწველობა და ვაჭრობა მეთისა იზიდავდა, როგორც ზემოდა დღესქვითი, ხალხს და განსაკუთრებით ელ-ძალს ზღვს.

მოგვსენებათ, ფულს სამშობლო არა აქვს და არცა სწამს: იგი მიიწევს იქით, სადაც მას უფრო დიდი მოგება და გამარჯვება ელოდებოდა. ეს საზოგადო და ცნობილი კანონია. ამიერიკისკისის დიდმა ბუნებრივმა სიმდიდრემ, განსაკუთრებით ნავთი და შავი-ქვამ, ერთბაშად თავი ამოაყოფინა ჩვენში უპირველესს კაპიტალისტებს ევროპისა: რატომღაც, ნობელს და სხვებს. ამ ნარად თითქმის ჩვენ თავს წინ დატრიალდა ჯარა და ჩვენმა სამშობლომ და განსაკუთრებით ქალაქებმა, რომელიც რკინის გზის ლიანდაგზე მდებარეობს, ერთბაშად ვერც იცვალა და შესტობა მდევის ნაბიჯით და უშეზრდა იმ დიდს მორევში, რომელსაც ეცახიან კაპიტალისტების წარმატებას. აწინდელ დროების ტრადამ ჩვენც ვავიტიცაო და ასეც უნდა ყოფილიყო დღეს თუ ხელა.

ბათუმის ასამაღლებელი ნიშნები არ დაუხსნამს სიტყვებისათვის. ამასთან უნებლედ ითხოვს აუთარდებდას ერთი გარემოებაც; მეორე სტრიქონში, რომელშიაც მარცვლებად ჰყოფს პირველს სიტყვას—**УЧУ**, ავტორი სწერს: **УЧ** ჩუ. ბავშვები ამ მარცვლებს უთუოდ შეაერთებენ და გამოიყვანენ სამარცხინო და სახარბარო ქართულს სიტყვას და წიგნი მათს თვალში პირველსვე ნაბიჯზედ დამი-სახურებს სამსახარო სახელსა, ბარაქლა ავტორის წინდაბეჭდილობასა!

ანანის ყოველს გვეყვითის სტრიქონს ეს ბედ-უკუღმართობა; რადგანაც ავგებულაბა გვეყვითისის ერთი იგივე და ამ შვილს ვარდა ბევრს სხვებისა. ჯერ ჩავაკვირდეთ ისევ პირველს გვერდსა: რუსულს მთავრულს ასოებს და პატარა ასოებს ავტორი ჰყოფს ერთმანეთისაგან ხან წერტილით, ხან მძიმით, რუსულსა და ქა-

ს-პეტერბურგ-აზოვის საოკეანო ბანკს ენა მიეცა ფინანსთა მინისტრის მიერ, დაიარსოს განყოფილება ბანკის მოსკოვში.

მოსკოვი. მისიონერთა კრებამ შეიწყარა წინადადება ეპისკოპოსის ბესარიონისა, რომ საჭიროა, სემინარიებში შეამცირონ ლათინურ ენის სწავლება, ხოლო ბერძნულ ენის სწავლების დროს-კი უმთავრესი ყურადღება უნდა მიექცეს ეკლესიის მამათა მიერ ნაწერთა კითხვასა. გარდასწყვიტეს, იმუამდგომლოდ ამ სავნის შესახებ უფ. სინოდის წინაშე. კრებამ მიიღო მხედველობაში ეპისკოპოსის შენიშვნანი, რომ საჭიროა განსაზღვროს კითხვა წიგნებისა ეკლესიაში, მოძღვრათა მიერ ღღის ყურადღების მიქცევა აღსარებაზე და მათი დახლოება სამწყსოსთანაო.

პეტერბურგის ბორჯი, 9 ივლისი

Table with 4 columns: მთელი წელი, მარტი, აპრილი, მაისი. Rows include: ნოვ-მანათიანი ოქრო, შამოუნის კუბიკები, მანეთიანი ვერცხლის ფული, 5/6 პირველის შინაგანის სესხის მოძგები, მთლიანი, შეროსი, შესამისა, სხვადასხვა თანადან-ნაყოფის ბანკის ფურ., ცელონი, ტრავნოვის ფურცლები, ტრავნოვის ბანკის, ქუთაისის ბანკის, ტრავნოვის საწარმოო ნდობის საზოგადოებისა.

გიორგალა ცეხლის მამიანა შამს ზღვაზე

ბათუმში დაიკის: ხუთშაბათობით, ნაშუადღევს 4 საათზე მოკლე გზით და ნოვოროსიისკის და კურსში შეაღდას. შაბათობით სასაათს 8 საათზე შორის გზით (ეველა ნათ-სადგურში შეიკლას).

კვირაობით, საღამოსა, საზღვარ-გარეთ, სტამბოლამდე მიდის.

ბათუმში მოღის ოდესილამ: სამ-შაბათობით შუა-ღამეს, შორის გზით. პარასკევით, დღით-ღამით მოკლე გზით (კურსს და ნოვოროსიისკეში შეაღდას).

შაბათობით, დღით, სტამბოლამდე. ფოთიდან ბათუმში მოღის სამ-შაბათობით—ამის შემდეგ, როცა სიხუმადამ მოდის გზით შორის გზით. ხუთ-შაბათობით—დაღის 9 საათზე დამას-სწრისას მოკლე გზით მოსაირულე კაგკასიას და ეთრისას გეშის.

შაბათობით, დაღის 9 საათზე, და მასწრისას შორის გზით მოსაირულე კაგკასიას-ეთრისას და რუმელისას სტრალისკენ წამსულე გეშის.

ბათუმში და ფოთის მიღის პარასკევითა და კვირაობით. რვა გზით მოკლე ფოთიდან, ბათუმის სასაგანტო გადასწყვეტს სოფელ, როდის წავა უკან.

ამის გარდა ყოველ-კვირა ფოთში მოდის ოდესილამ და ფოთი-კაგკასიას ნათ-სადგურებიდან კაგკასიასკენ გადასულე გეშის.

განსვლავანი

ქ. სიღნაღში ახლად გაიძნათა წიგნის მკვლელობა

ალექსანდრე მკვლავარიანისა და ამხანაგობის იქვე იღებენ ყდის კთვების საქმეს ლუკა მოსაღვივალის სახლებში. ისეილება აგრეთვე კანცელარიის ხელსაყრად. (19-77-9)

ქართულთა ამხანაგობის წიგნების მკვლელობა

Table with 2 columns: მ. კ., ლ. კ. Rows include: პატიოსანი აღმანი, ლენტის მსგავსი კიევი, მთელი აღმანი, ისტორიული დრამა, ალექსანდრე ჯამბაკურ-ორბელიანისა, უკანასკნელი დღე სიკვდილით დასასჯელისა, ვიქტორ პიუგოსი, ფრანგულით თარგ. თ. სახოკიასი, სამი ბრძენი, ილ. ოკონთელისა, მშური სიტყვა, დ. მაჩხანელი, იქვე ისეილება-თორნიკე მრისთავი, ისტორიული პოემა აკაკისა.

წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მკვლელობა

Table with 2 columns: მთელი წელი, მარტი, აპრილი, მაისი. Rows include: მთელი წელი, მარტი, აპრილი, მაისი, მთელი წელი, მარტი, აპრილი, მაისი.

„ქმური სიტყვა“ დ. მაჩხანელისა

და ისეილება შექმნის ადგილებში: ტფილისში წერა-კითხვის საზოგადოებისა და ქართველთა ამხანაგობის წიგნის მკვლელობა; ქუთაისში მმ. წერეთლების წიგნის მკვლელობა; გორში არსენ კოლნაძისთან; თელავში ილია ბარათაშვილისა; სიღნაღში კოტე ბილაშვილისა და კოტე ნაღრიშვილისა; იზურგეთში კ. თავართქილაძის წიგნის მკვლელობა; წიგნი ღრის ხუთ შურად. ვინც 10 კალს ერთად იყიდის გა-მომცემლისაგან, ამახად დაეთმობა. (10-79-9)

სავაღან-ტფილისი მკვლელობა

პ. ი. ბროდსკისა

გადავიდა შუა-ბაზრის, კათალიკეთა ქუჩის კუთხეზე, სწავლეს წინა მერაბოვის ღამის მკვლელობა. (20-72-20)

Table with 2 columns: მთელი წელი, მარტი, აპრილი, მაისი. Rows include: უკანასკნელი დღე სიკვდილით დასასჯელისა, ვიქტორ პიუგოსი, თარგ. თ. სახოკიასი, ხალხური ლექსები, შერეული აღნიშვნის მიერ, ლექსები ნ. ბარათაშვილისა, ახალი გამოცემა, რამდენიმე ლექსი ცხელით, თხზულებანი გ. ერისთავისა, მშენებლის ყდამი ავტორის სურათით, ქართულ-რუსული ლექსიკონი, ზებუნაშვილისა სამივე ნაწილი, ქართული ლექსიკონი, შედგენილი საბა-სულხან ორბელიანისაგან, გზა ცხოვრებისა, შედგენილი წიგნისა ალ. ლივოვირისაგან, წინამძღვარი ზეცისა, წიგნითა ცხოვრება, ივანე ფილოსოფის ეზობისა, სიბრძნე კაცობრივი, ბრძენი, მოკლე სახელმძღვანელო ფრანგული ენისა, ყლით, მოკლე ფრანგული გრამატიკა, მოკლე მსოფლიო ისტორია ძველითა და ახალითა ნათესავთა დასაბამიდან სოფლის ვიღვრე დღევანდლამდე, ყლით, მოკლე გეოგრაფია ფიზიკური, მოქალაქებრივი და ისტორიული, დამატებითი ძველის გეოგრაფიისა, მოკლე ქართული გრამატიკა დამატებით გრამატიკურის და ლოდიკურის ანალიზებისა, მოკლე რეტორიკა, გინა მკვერ-მეტყველება სასარგებლოდ ახალგაზრდას, ყმაწვილ-კაცისა, ყლით.

საოლინიო და სალიბრატურო ბაზით

„ივერია“

Table with 2 columns: მთელი წელი, მარტი, აპრილი, მაისი. Rows include: 1891 წ. 1-ს იანვრიდან გამოდის ყოველ-დღე გარდა იმ დღეებისა, რომელნიც შედ მოსდევს კვირა-შუქებს.

საღვარ-გარეთ დაბრუნებული ვიღვრისა 17 მან. მიუღის წლით. სოფლის მასწავლებელი, ივერია, მიუღის წლით დეთობით 8 მან. ტფილისის გარე მსხვირებთ უნდა დაბაროს კახეთა შემდეგს ადრესით: Тифлиси, въ редакцію грузинской газеты „Иვერია“. თუ ტფილისში დაკვირვებულ ვიღვრის გარეშე არც-ხელ შეკვალა ვინმე, უნდა წამოაღდგინოს რედაქციაში ერთი მანათი; სხვა ყოველის ადრესის შეკვლაზე—40 კაპ.

თუ თთვის განმეორებაში დაცვით ვინმე ვაზით არა მიუღის წლით, იმას მხოლოდ შედგვის თთვის პირველ დღიდან გაგზავნება. განსვლავნი მიღება ვაზით რედაქციაში.

უსანი მანსვლავნი დაბრუნებისათვის: ა) შეიქმნა გვერდზე თითო ჯერ სტრატისა 8 კაპ., პირველზე—16 კაპ. ბ) სოფელი უკანასკნელ გვერდზე 30 მანათი, სოფელი პირველი გვერდზე—60 მანათი. ივანე სტრატისებუს გამოანგარიშება იმას კვლავლამზე, რამდენს ადგილსაც დასჯეს 25 სთო ვაზითა ტყესისა.

სელ-წარმა და სავაზოოდ დანიშნული წერილები კარგმონდგენებთ რედაქციის სახელმძღვანელს უნდა გამოაზრდოს. მიღებული სელ-წარმები, ახ სავაზოო წერილები, თუ სავაზოოდ მოიხილეს, ახ შეიკვლავლეს, ახ შეიკვლავლეს. არ-დასაბუღეს სელ-წარმებს, თუ ერთის თვის განმავლობაში პატრონებისა არ მოიკითხეს, მერ რედაქციაში ვიღვრ მისთავებს.

არა-გვარს მიწერ-მოწერას არ-დასაბუღდათ ხელ-წარმებთ-სა და წერილებთს შესახებ რედაქცია არა ჰკისრულობს. პირდაპირ მოლოპარაკებისათვის რედაქცია თავისუფალი იქნება ყოველ-დღე, კვირა-შუქების გარდა, პირველ საათიდან სამ საათამდე და საღამომობით 7-დან 8 საათამდე.

რედაქცია იმყოფება: კუთხისა, ნავალოზის ქუჩაზე, თავ- გრუხის-კაქსულს სახლებში, № 21.

ქართველთა ამხანაგობის წიგნების მკვლელობა

Table with 2 columns: მთელი წელი, მარტი, აპრილი, მაისი. Rows include: უკანასკნელი დღე სიკვდილით დასასჯელისა, ვიქტორ პიუგოსი, ფრანგულით თარგმანი თ. სახოკიას-მიერ, ცელონი, საყმაწვილო წიგნი, სურათებით, შ. მლივილისა, ლენტის მსგავსი კიევი ი. თ., ხალხური ზღაპრები, შერეული აღნიშვნის მიერ, წიგნი I, იგივე, მშენებლის ყლით, თხზულებანი ი. დავითაშვილისა სურათით და ბიოგრაფიით, იგივე მშენებლის ყლით, დაბადება და აღზრდა ერეკლე ბატონიშვილისა ლევენ-დარული პოემა ბაჩანასი, სურამის ციხე, გამოც. მესამე გრ. ჩარკვიანისა, მარაბდა, პოემა ანტ. ფურცელაძისა, წყალობა, პოემა მისივე, ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა ანუ მეორე ნაწილი ქართლის მეტყველისა გამოცემული რედაქტორობით და წინასიტყვაობით ე. თაყაიშვილისა, ანდრეი ანტონის მე-II, საქართველოს კათალიკოსისა, გამოცემული დ. ფურცელაძის მიერ, რამდენიმე ლექსი ცხელით, სამი ისტორიული ხრონიკა ექვ. თაყაიშვილისა, Дреwnнше предья раселения грузинъ по Малой Азии, ხანაშვილისა, ბატონიშვილთა საქართველოში რუსეთთან შეერთებამდის, ისტორიული გამოკვლევა ა. ხანაშვილისა, ქართული სახელმძღვანელო ნოტებისა, შარაბიძისა, დემეტრეს სახლობა, მოთხრ. ს. მგალობლიშვილისა, თამარ-ბატონიშვილი, ისტორ. რომანი რჩეულიშვილისა, Руско-грузинский словарь вновь составленный по новейшимъ словарямъ, დ. ზებუნაშვილისა, არჩილიანი, გამოც. მარტახიას-ლიველისა, მიმაგვა ქრისტესი, თხზ. თომე კეკელიძისა, თარგ. ლ. თონილიდან ა. მღებრიშვილისა, წიგნი მე-III და მე-IV ყლით, იგივე უკლე, მიმაგვა ქრისტესი, წიგნი I. და მე-II. ყლით, მიუღის აღზრდა, პედაგოგიური წერილები თ. ხუსკიძისა, ყმაწვილების ფიზიკური აღზრდა, გ. იოსელიანისა, ძველი-ღება მძვე გიორგი ბრწყინვალისა ნ. ურბნელისა, იანვანამ რა ჰქმნა, მოთხრ. ი. გოგვაშვილისა, კოლოლას ნაამობი, ისტ. პოემა აკაკისა, ბორკილი, ღრამა, თარგ. ა. ახანაზროვისა, თანა-დარკ, ბერლინის გარემოცვა, ქლოქ გარეთ მცხოვრებთ შედგვის ადრესით უნდა მიამართონ: Тифлиси. Въ Книж. Магазиъ „Грузинскаго Издательскаго Товарищества“, Лориси-Мелиკოვისა ул., д. Зубалова.